

ETAPY ROZWOJU MOWY

Rozwój mowy dziecka od narodzin do siódmego roku życia dzielimy na cztery okresy (L. Kaczmarek) :

- okres melodii
- okres wyrazu
- okres zdania
- okres swoistej mowy dziecięcej

OKRES MELODII – od narodzin do 7 roku życia

Początkowo dziecko komunikuje się z otoczeniem za pomocą **krzyku** , po którym można rozpoznać jego potrzeby. Krzykiem i płaczem niemowlę reaguje na ból, zimno, głód. Po pewnym czasie krzykiem sygnalizuje swoje niezadowolenie.

W 2-3 miesiącu życia dziecko **głuży**, czyli wydaje specyficzne dźwięki, przypadkowe, najczęściej gardłowe i tylnojęzykowe. Słuch i związane z nim naśladownictwo nie są warunkiem głużenia, gdyż **głużą również dzieci głuche**.

Okolo 6 miesiąca życia dziecko zaczyna **gaworzyć**, czyli powtarzać dźwięki zasłyszane z otoczenia. Jest to duży krok na drodze rozwoju mowy. Wielką radość sprawia dziecku parskanie, prychanie, powtarzanie szeregu sylab np. ma-ma-ma, ba-ba-ba, ta-ta. Sylaby te nie mają jeszcze dla dziecka konkretnego znaczenia. Gaworzenie dostarcza dziecku nowych wrażeń słuchowych, dzięki którym przekonuje się ,że odpowiednie ułożenie narządów mowy powoduje wydawanie odpowiednich dźwięków.

W czwartym kwartale rozwija się **rozumienie**, które znacznie wyprzedza mowę samodzielną. Dziecko rozumie swoje imię oraz proste polecenia związane z sytuacją. W następnych miesiącach rozumienie obejmuje coraz większy zakres wyrazów. Pod koniec 1 roku życia dziecko zaczyna wymawiać pierwsze wyrazy *da, mama, tata*

OKRES WYRAZU – od 1 do 2 roku życia

Maluch rozumie o wiele więcej słów niż jest w stanie wypowiedzieć. W pierwszych wyrazach występują głównie samogłoski : a, u, i, e oraz spółgłoski p, b, m, t, d, n, ś, ć. Pojawiają się onomatopeje: miał, hau-hau.

W wieku 14-15 miesięcy dziecko zaczyna wypowiadać więcej pojedynczych wyrazów. Związane jest to z rozwojem jego uwagi, spostrzegawczości, pamięci a także z rozwojem fizycznym. Dziecko zaczyna chodzić i intensywnie poznawać świat, zaczyna nazywać interesujące go przedmioty.

OKRES ZDANIA – od 2 do 3 roku życia

Między 2 a 3 rokiem życia następuje rozkwit mowy. Dziecko zaczyna rozumieć mowę rodziców, dotyczącą członków rodziny, interesujących je przedmiotów i zdarzeń. **Pierwsze zdania są dwuwyrazowe i twierdzące**, potem pojawiają się pytania i zdania rozkazujące. Dziecko używa przede wszystkim rzeczowników, czasowniki początkowo używane są w formie bezokolicznika.

Maluch nie potrafi jeszcze poprawnie wymówić wszystkich głosek- głoski trudne zastępowane są łatwiejszymi.

Mowa dziecka w tym okresie staje się zrozumiała nie tylko dla osób z najbliższego otoczenia.

Okres ten jest przełomowy w rozwoju mowy , dziecko przyswaja najwięcej nowych słów. Dalsza lata przynoszą doskonalenie umiejętności językowych.

OKRES SWOISTEJ MOWY DZIECIĘCEJ – od 3 do 7 roku życia

Dziecko trzyletnie potrafi się porozumiewać z otoczeniem, mowa jego jest ukształtowana, ale nie pozbawiona błędów. U czterolatków nadal występują zniekształcenia ale w nieco mniejszym stopniu.

Dziecko używa wielu neologizmów językowych.

Dziecko trzyletnie powinno już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe, spółgłoski : p, b, m, f, w, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, h, t, d, n, l, ł, j. Pojawiają się także głoski : s, z, c, dz.

W mowie potocznej często dziecko zastępuje głoski dla niego trudne przez łatwiejsze odpowiedniki.

Dziecko czteroletnie doskonali zdobyte umiejętności, zadaje bardzo dużo pytań, używa coraz bardziej złożonych zdań i potrafi opowiadać o wydarzeniach z niedalekiej przeszłości.

W sferze artykulacji:

- utrwalają się głoski *s, z, c, dz*
- głoski *sz, ź, cz, dź* mogą być zastępowane przez *s, z, c, dz* (jest to tzw. Seplenienie fizjologiczne)
- czasami pojawia się głoska *r*, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić
- może pojawić się tzw. hiperpoprawność np. zamiast *cukierek* – *czukierek*

Dziecko pięcioletnie posługuje się pełnymi zdaniami, poprawnymi gramatycznie i zrozumiałymi dla otoczenia. Malec potrafi opowiadać długie historie i rozmawiać o swoich uczuciach. Umie definiować przedmioty za pomocą ich funkcji.

W sferze artykulacji:

- potrafi powtórzyć *sz, ż, cz, dż* choć w mowie potocznej może jeszcze pojawiać się seplenienie
- głoska *r* często jest wymawiana lub zastępowana przez *l* np. *rower- lowel*

Dziecko sześćioletnie buduje zdania złożone, umie przytoczyć historyjkę składającą się z kilku części. Lubi żarty i gry słowne.

W sferze artykulacji:

- potrafi prawidłowo wypowiadać wszystkie głoski
- doskonali wymowę trudnych zbitek głoskowych
- doskonali różnicowanie głosek *sz, ż, cz, dż* oraz *s, z, c, dz* np. *cukiereczek, znaczek, córeczka*.

Należy pamiętać, że każde dziecko jest inne i rozwija się we własnym tempie! Niewielkie opóźnienia w rozwoju mowy nie powinny być powodem do niepokoju. Opóźnienia w pojawianiu się poszczególnych stadiów rozwoju mowy nie powinny przekraczać sześciu miesięcy.

Bibliografia:

1. Styczek I. , Logopedia, Warszawa 1983, PWN
2. Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola, Warszawa 1994, WSiP

Opracowała : Honorata Bukowska - neurologopeda

